

ՊԱՅՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար	130 զշ
» Գաւաւաց	» 160 »
» Օտար երկիրներու »	» 180 »
վեցամեայ Կ. Պոլսոյ »	» 73 »
» Գաւաւաց »	» 80 »
Իւրաքանչիւր թերթի գին	60 փբ.
Դրանուցման տողը մէկ անգամի հա-	
մար 2 դուրուշ, երկու անգամի հա-	
մար 60 փարսոյ, աւելի անգամներ-	
բու համար 40 փարսոյ :	

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ՐԱՂԱՐԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿԱՍԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՐԱՂԱՐԱԿԱՆ

Պ. Ժիւլ Գալլի երկրորդ չղարե-
րականն ամեն տեղ՝ մինչեւ իսկ Գեր-
մանիոյ մէջ՝ լաւ աղբեղութիւն ընե-
լով խաղաղութեան յոյսերը զօրանալ
պիտան :

Պ. Ժիւլ Գալլի իրեն ճշմարիտ հա-
տարակազմութեան, արդարաւորապէս թիւ-
ներն իր քաղաքականութեան հիմ քա-
ներով, երկու խաղաղութեան կրօնէ,
որք իր անկեղծ խաղաղութեան թեան
տարացոյց են, այն է ճանչել նախ՝ որ
Գալլիական աղբի պատերազմին պա-
տմախառնութեանն ազատ չլինար
ըլլալ քանի որ զինքն ի կորուստ տա-
նող կառավարութիւն մ'ընդունած,
անոր բրածներուն կը հանդուրժէր
երկրորդ կը ճանչէ որ յաջիկայ Գեր-
մանիայէն անշահաբերութիւն պահան-
ջէն արդարութիւն չէ, ուստի անոր
հատուցում մի առաւ որոշուած է
Գալլիա՝ եթէ ստուգիւ խաղաղու-
թեան կը փախարի. բայց հաստուցու-
մը Գալլիոյ անպատուութիւն բերե-
լաւ պայմաններով չընդունիր Աւելի
լաւ կը համարի պատերազմը յիշելն
չունչ չարութեանը անոր ամեն աղէտ-
ներն աչքն առնուլ քան թէ աղբին
անապատութիւն բերող հաշտութիւն
մ'ընդունիր :

Ինչպէս յայտնի կերեւի Պ. Ժիւլ
Գալլի յանձն առած հաստուցումը պա-
տերազմի ծախք տալու վրայ է եւ ոչ
տեղ. Գալլիոյ յանձն չառնալ իր հա-
գէն մոտ մը տեղ տալ. իր երկրին
ամբողջութիւնը կորսնցնելու չլիջա-
նիր երբեք :

Հասարակարկութեան առժա-
մանակեայ կառավարութիւնը խաղա-
ղութեան դարձին մէկ ուրիշ արդեւ-
քն ալ. կը վերցնէ՝ սահմանադիր
ժողովին ընտրութիւնը փութացնելով
որպէս զի Գալլիոյ կառավարութեան
ձեւը վերջնական կերպով որոշուի, եւ
հաշտութեան բանակցութիւններն ու
պայմանադրութիւնները հաստատուն
ու փառեղանակ ձեւ մ'առնուն, ինչ-
պէս որ կը պահանջէ, կրնան, բրա-
նիոյ կառավարութիւնը, Ստոլ չէզոք
տեղութեանց միջնորդական ջանքն ալ
կը դիւրանայ :

Ինչպէս իր այս հնարաւոր պայ-
մանին վերաժողովը, Գերմանիոյ մէջ
ալ կարծիքները կամ մանաւանդ պա-
հանջութիւնը չափաւորել սկսան :

Ամենէն աւելի խաղաղութեան ջանքն
իսկ մասնակցութեան, թէ Գալլիոյ
երկրէն տեղ առնուլ չկրնար խաղա-
ղութեան ապահով երաշխաւորութիւն
մ'ըլլալ Գալլիա՝ 2 միլիոն ժողովուրդ,
քանի մը հարիւր միլիոն տեղ. եւ քանի
մը բերք կորսնցնելով չի պղտկար եւ
չի սկսարանար այն աստիճան, որ կա-
րող չըլլայ որ մը դանդաղ ետ առնելու
թիւնը ընդ հակառակն, այսպիսի ամե-

թաղի հաշտութեամբ, պայմանաւորու-
մը վերջին դրոյթ թիւնը ժամանակի խեղդ
մը կըլլան Գալլիոյ համար. Գալլի Գեր-
մանիոյ համար ամենէն խաղաղութեան
ընտրականութիւնը՝ սահմանաւորութեան
վերջին դրոյթութեան պատճառ մը չը-
թողուն է երկու սահմանաւոր ժողո-
վրդոց մէջ, եւ ոչ ոք անոր թշուառին
վաղը բաժնեկամ ընելու բայց դուռ ձը-
ղեն է :

Գալլիոյ մէջ հասարակարկութեան
թեան հաստատութիւն ալ ուրիշ երաշ-
խաւորութիւն մ'է խաղաղութեան,
վասնի զի հասարակարկութեան նը-
շանտարանը ժողովուրդը ազատութիւնն
է, ազատութիւն իրենց գործերն ու
զոմանն պէս անորինքնու. ինչէ հա-
տարակազմութեան աղբիւն իրարու
օգնեն, ժողովուրդը օգտին համար մի-
այն կօղեն, եւ ոչ ըստպետաց : Աշ-
խատեցողութիւնն անոնց հարկներն
դուրս է :

Նկատելիք կարեւոր կէտ մ'ալ
այս է որ հասարակարկութեանն աշ-
խատեցող Գալլիոյ մէջ ամառ հիմանց վը-
րայ հաստատուելու յոյսերու տարբեր
նախկին կառավարութեան չարքն այն
աստիճան ծանր նստաւ այս անգամ
Գալլիոյ վրայ, աղբն այն աստիճան
դառն կերպով քաւեց Դարձեանեան
կառավարութեան վրայ դրած վտա-
հաթիւնը, որ երկար ժամանակ միա-
պետութեան անունը տալիք չունի :

Փորձը ցուցայ թէ ինչ աստիճան
միանկ մնացած էր եւրոպայի եւ կըր-
նանք ըսել բոլոր աշխարհի մէջ ինչ
աստիճան հակակրթութիւն հրաւիրած
էր իր վրայ կայսերական Գալլիա, եւ
որչապի գործի երբեք կամէ :

Բայց հասարակարկութեան դա-
րաւոր մեծ փոփոխութիւն բերաւ այս
բարդական վիճակին. ամեն կողմէ
համակրութեան ձայներ լսուի սկսան
եւ Գալլիա՝ ժողովուրդը ազատու-
թեան եւ երաշխաւորութեանն առջին դը-
րայ համար. տեսակ մը մեծ պապ (տե-
տէ) կը մեծարենք զինքը. Բայց ինչ կայ,
ինչ եղաւ, ինչ ըսել է այս անգամ
Եւրոպան, զոր Գերմանիա իր ծա-
ւաղանքը կառուց, եւ Գալլիա իր ծա-
ւաղանքով, ծախ Լուսով, Գերմանիա
քակտել կուզէ զայն :

Հնախ է այս
Գերմանիա քակտէ՝ զԵւրոպա, կոր-
ծանքով դիտարկելով
Մասնակցութեան
ինչպէս այդ յարձակումը, ինչպէս
այս վարդապետի ճիշդ եղբայր ժողովուրդ-
եան մը դէմ :

Մեք ինչ ըրինք ձեզ
Այս պատերազմը մեզնէ՝ եկաւ,
կայսրութիւնն առնել, կայսրութեան
ըրաւ. Ան մնաւ. իրիկայ լսարկ
Մեք այն դիտելն հետ դարձ. չու-
նէնք :

Նա անցնաւ է, մեք տալով ան ենք,
Նա աստիճան թիւն է, մեք համակ-
րութիւն ենք :

Նա դաւ առնաւ թիւն է, մեք ան-
կեղծ ուղղութիւն :

Նա կապուա՝ եւ Գալլիա է, մեք
Գալլիա ենք :

Գերմանական աղբիւն
ԱՅ. ԳԵՐՄԱՆՅԻՍ

Գերմանացի՝ ք, ձեզ հետ խօսողը
բարեկամ մ'է :

Երեք ասի առաջ, 1867 ի ար-
ուեստահանգէսին ժամանակ, աքսորի
խորէն ձեզի բարի եկաւ կը մայիսէն
ձեր քաղաքը :

Ինչ քաղաքը
Փարիզ
Վասն զի փարիզ մի միայն մեր քա-
ղաքը չէ. փարիզ ձեր ալ քաղաքն է՝
որչապի մեր Գերման վիճակն, ճիշդ
Մանիլ, Նիւ Յիւքըն Դեր մայրաքա-
ղաքներն են, իսկ փարիզ ձեր կեդրոնն
է : Փարիզ մէջ է որ Եւրոպայի որսին
զարկը կ'ըլլայ մտղա. փարիզ քաղա-
քայ քաղաքն է. փարիզ մարդկան
քաղաքն է : Ինչպէս որ ժամանակաւ
Նիւ Յիւքըն կայ, հառաքէ՛կար, հիմա ալ փա-
րիզ կայ :

Փարիզ ուրիշ բան չէ՝ եթէ ոչ ան-
հուն հիւրընկալութիւն մ'է :

Ս. յոր դուք նորէն հոն կուգաք
Ինչպէս
Իրեն եղբայր ինչպէս երեք տա-
րի առաջ :

Ո՛չ, այլ իրեն թշնամի
ինչպէս համար
Ինչ է այս չորադայի միայն համը-
ցողութիւնը :

Երկու աղբ կազմեցին զԵւրոպա Այն
երկու աղբերն են Գալլիան եւ Գեր-
մանիա Գերմանիա նոյն է Արեւմտեց
համար՝ ինչ որ է Հնդկաստան Արեւե-
լեց համար. տեսակ մը մեծ պապ (տե-
տէ) կը մեծարենք զինքը. Բայց ինչ կայ,
ինչ եղաւ, ինչ ըսել է այս անգամ
Եւրոպան, զոր Գերմանիա իր ծա-
ւաղանքը կառուց, եւ Գալլիա իր ծա-
ւաղանքով, ծախ Լուսով, Գերմանիա
քակտել կուզէ զայն :

Հնախ է այս
Գերմանիա քակտէ՝ զԵւրոպա, կոր-
ծանքով դիտարկելով
Մասնակցութեան
ինչպէս այդ յարձակումը, ինչպէս
այս վարդապետի ճիշդ եղբայր ժողովուրդ-
եան մը դէմ :

Մեք ինչ ըրինք ձեզ
Այս պատերազմը մեզնէ՝ եկաւ,
կայսրութիւնն առնել, կայսրութեան
ըրաւ. Ան մնաւ. իրիկայ լսարկ
Մեք այն դիտելն հետ դարձ. չու-
նէնք :

Նա անցնաւ է, մեք տալով ան ենք,
Նա աստիճան թիւն է, մեք համակ-
րութիւն ենք :

Նա դաւ առնաւ թիւն է, մեք ան-
կեղծ ուղղութիւն :

Նա կապուա՝ եւ Գալլիա է, մեք
Գալլիա ենք :

Ներ ինչպէս մեզնէ՝ որ ամբողջապէս
թարգմանեց :

* Հին Եւրոպայի քաղաք, որ անունի
եղած էր իր ընտանեաց զեղեղութեամբն եւ
բարոյ պարտականութեամբը :

ՊԱՅՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Դուրս դաշտի յաղթանակ ճանքու- ծախքը խաղաղութեան վրայ է :	
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խաղաղի- — Տնօրէնին պիտի ուղղուի Կ. Պո- լս, Չիւրիլի խան, Մասիսի գրասեն- եակը :	
Համար. ծախքը չվճարուած նա- մակ չընդունուիր :	

Մեք Գալլիական հասարակարկ-
ութեան ենք, մեք նշանաբան ու-
նինք Առաւել-Բէն, Հառաւել-Բէն, Եւ-
րոպա-Բէն. մեք մեր դրօշակին վրայ
Միացեալ-Նահանգք եւրոպայի կը դը-
րենք : Մեք նախ ժողովուրդն ենք,
ինչ որ դուք : Մեք վերջին լեթօրին
ունեցանք, ինչպէս դուք Արմինիաք :
Նոյն երաշխական ճառադալով՝ վը-
սեմ միութեան զիմը՝ կը թափանցե-
կանցնի Գերմանացոյն պոռն եւ դաղ-
դիացոյն հոգիներն :

Այս այնպիսի ճշմարիտ է, որ սա
կրնանք ձեզ :

Նիւ Յիւքըն քաղաքը ձեր այդ ա-
ղբաւոր սխալն զձեզ ծայրագոյն բռն-
նութեանց մէջ. եթէ դուք մեր վրայ
յարձակել այս օգոստոսիս քաղա-
քին մէջ՝ որպէս պահանջութիւնը Եւրո-
պա Գալլիոյ յանձնած է, եթէ փարի-
զի պարտականքը բանարարէք, մինչեւ
ցյետին չունչ ինչպէս իսկ պիտի պաշա-
պանենք. մեք բարձր դրօշ թեանք պի-
տի կուսինք ձեզ հետ. բայց, յայտարա-
րութիւն կրնանք ձեզ թէ մեք դարձ-
եալ ձեր եղբայրն ըլլալէ չափաւ քաղ-
րինք, եւ ձեր վերաւորները զիսէ՝
ո՛ր պիտի դնենք. — աղբին պարտը
Բրուսելոյց վերաւորներուն համար
կանխաւ հիւանդանոց կորուչնք թիւյ-
լընք. հոն իրենց առաջին դարմանները
պիտի ընդունին. ձեր քաղ զօրական-
ները՝ որ վերաւորներով գերի իյնան
Հոն մեր կանայք պիտի երթան զա-
նոնք խնամեն ու անոնց օգնեն : Զեր
վերաւորները մեր հիւրերը պիտի ըլլան
զանոնք անկեղծաբար պիտի ասանջա-
նենք, եւ փարիզ իր Լուսովն մէջ պի-
տի ընդունի :

Ահա այս եղբայրական սրտով պի-
տի ընդունինք ձեր պատերազմը :

Բայց այդ պատերազմը, Գերմանա-
ցի՝ ք, ինչ նշանակութիւն ունի, վեր-
ջացած է, վասն զի կայսրութեանը
վերջացած է. Դուք սպաննեցիք ձեր
թշնամին՝ որ մեր ալ թշնամին էր
ինչ կուզէք աւելի :

Կուգաք փարիզը բռնութեամբ
առնալ. Բայց մեք զայն միշտ ձեզ
նախաժեռ ենք պիտի Անոր դառնեց
դպրեալ մի հարկադրեք ժողովուրդ-
ը՝ որ ամեն ժամանակ իր թեւերը
բացաւ ձեզ : Փարիզի վրայ պատիւ
յոյսերով մի խաղաղութեան փարիզ կը սի-
րէ ձեզ. Բայց փարիզ պիտի կուսի
ձեզ հետ փարիզ պիտի մորմնի ձեզ
հետ իր վառաց եւ իր սուղ ինտեսաւոր

* Հին Գալլիացոյ գրականութիւն մէկը,
որ Գերմանացի ճշմարտութեամբ Գալլիոյ
հարաւային երկրները տար հանդի չը-
ստիմանցեց զի մեզ դանդաղ վանեալ
պայտապիտ հրապարակեցաւ. բայց յետոյ
կուսիտ կեանքին յաղթանակով գերի ին-
կաւ :

** Գերմանացի հոգաւոր գործակա-
ն, Գրիտտի մասնակցութիւն, որ երկար ժա-
մանակ պատերազմեցաւ Հոգաւորացոյ
հետ եւ զանոնք Գերմանացիներէն փոխեց :

Պերլին 22 սեպտեմբեր.
Պաշտօնական հեռագիր ֆեբրուարի
Բրուսիական բանակահրամանն առ-
նշտ. անգլ. 20 թուսլ.

Փարիզի չընդունալով ժա-
մանակ հետեւեալ կաշիներն եղան.
Շաբաթ օրը 17 ընդ կիսաբաժինին դո-
քերը Պերլինի անտառին հիւսիսակող-
մը կաշի մ'ունեցան. կիրակի օրը Պի-
սեթրի քով թեթեւ կաշի մը երկու-
շաբթի օրը թեթեւ ամառ. երբեք
մ'ետ միջակայս հինգ Բրուսիայի եւ
երկու Պալմիրայի դոքարանակաց ձեռքը
եւ 7 թեթեւ օթ. կորսնցուց. շաբաթ
2000 այլաբաժին պահապան զինուորներ
գերի բռնուեցան վերադի մէջ, եւ
Մեյլը գրաւեցաւ մեր դոքերէն. Այս
քաղաքը Բրուսիայի պահապան դոքը
խնդրած էր.

Միւնստըլէյ 22 սեպտ.
Բրուսիայի բանակահրամանն
Միւնստըլէյի 52 թեթեւ օթ. առ-
նշտ. դոքերէն մը թաղաւ. Մեյլը
կորսնցուց շաբաթ 22. Երբեք շաբթի
օթ. առնուած 53 թեթեւ օթ. մէջ
5 թեթեւ օթ. առնուած էր.

Լոնդոն 22 սեպտեմբեր
Անգլ. Բոնս. գոյ 92/1
Օւսթ. Բոնս. քաղ. 44/1 - 2/1
» » գոյ 43/1 - 2/1
» Եւր. փոխ. 33
Պանք. » 41/1 - 7/1
Վիեննա 22 սեպտեմբեր
Աժիո Վիեննայի 122.75

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ԿՈՍՏԱՆԸ ՈՒՍՏԱՆԵՐ			
41 սեպտ. ուրբաթ իրիկուն	48	24	
42 » շաբաթ ամառուտ			
քաղաքացաւ	48	46	
կէս օր	43	26	

ԱՅԴԱՅԻՆ

Երեկ Երեւոթականահան ժողովն
իր չորրորդ նիստն բրաւ. եւ այս ան-
գամ ալ Սոյ կաթողիկոսութեան
խնդրովն դադարեցաւ. բայց դարձեալ
որոշում մը չկրցաւ բերել. եւ յառաջի-
կայ ուրախ օրը նորէն պիտի դա-
մարուի.

Մեր ընթերցողներն անշուշտ հե-
տաք. քրտ. թիւն կուենան զխնայու-
թէ ինչ պատճառաւ այս խնդիրն այս
չափ կարեւոր թիւն կառնու. այսպիսի
երկար վիճաբանութեանց առիթ կը
լոյր ընդհանուր ժողովն ամառը ին-
տեր կը գրաւէ եւ դարձեալ չլուծ-
ուիր.

Այս հետաքրքրութիւնը դո՛ւր ընե-
լու համար խնդրոյն համառօտ ներկա-
րացիր ասանք.

Նորմալի կրեպիտաններէն ամանք
անցեալ ամսի երեւան երո՞ւմ դուրի եւ
խաղաղ անու թիւն խնդիրներէն եւ
գոյցն նաեւ Է. Դիւ երեւոթական
Բուրձնիներէն զգա՞ւսեալ. երեւոթա-
կանական ժողովն Սոյ եւ Սիւման-
լոյ խնդրոց մէջ մտնել եւ մանաւանդ
յիշեալ անուոց կաթողիկոսներն ըն-
դերեւ դոքն իր վրայ առնուլ. Էջ-
միւսման Մոյր ամառին դէմ միտա-
կայ քայլադրութիւն կը կարծեն.

Թեմիք առաջիկային թէ խնդիրը
մեծ մասամբ կրճատուի ըլլալով. ընդ-
հանուր ժողովն կրտաւար թիւնն վեր-
էր զայն լուծելու. հետեւաբար Մոյր
ամառն ուրախ պիտի է յանձնել.

Այս առաջիկային հերքուեցաւ
հետեւեալ փաստերով. զոր յառաջ
բերողներէն մէկն ալ մեր եղանք. Ս-
Էջմիւսման կաթողիկոսը հոստիմաւ կը
ճանչէ Մոյր եւ Սիւմանլոյ կաթո-
ղիկոսները. Բուսի տարակից չկայ որ
խնդրոյն լուծուին անոր յանձնելը.
Բարաբար անու ճանչել ընել է. վա՛ն.

զի ուրիշ բան չպիտի լուծ մեզ եւ ինչ
թէ տնայ ամառներն անպիտան են. ա-
յոք ինչպէս որ են. պէտք է դանձր ըն-
շեւ. Սոյ. ապրիլ կուղէ. եւ կրնայ
ընշեւ այն ամառները. որք այնչափ
հարեւաւոր դարերէ ի վեր կը շա-
րունակեն. որք քանի մը հարկը հա-
զար հայ ժողովրդից որտե՞ս հաւա-
քին մէջ հաստատած են իրենց հիմե-
րը. որք այսպիսի հարեւաւոր դարերէ
ի վեր աղջկն եւ միջեւ իսկ Մոյր
ամառն հարապետներէն գալինք.
նշալ ճանչուած եւ ընդունուած են.

Այս հարցման ոչ ոք կրցաւ համար-
ճանել այս պատասխանները. ընդհա-
կառակն ընդունուեցաւ եւ հաստա-
ւեցաւ. որ աղբը հոստիմաւ չճանչեր
այն կաթողիկոսութիւնները. այլ իր-
բեւ մանաւոր մեղադրութեամբ իրեն-
քը կաթողիկոս անուն առնել եւ կըր-
նան երկուկուս ձեռնադրել ու մի-
ւան օրհնել. բայց Հայաստանի ոյց
կեդրոց վրայ ընդհանուր հայրապե-
տութեան կրտաւար թիւն չունին. որ
միայն Սարգստեան Մոյր ամառն ոչ ոք
հալու ամենայն Հայոց կաթողիկոսին
սեփական է.

Սեփեց դատ. խնդրոյն կրճատուի
մաք. եկեղեցական համադրման ժո-
ղովով լուծուած է 1867 թ. եւ ընդ-
հանուր ժողովն ալ այն վճռոյն
վրայ իր որոշումն առնաւ.

Վսեմ. Օսմանեֆէիտի նախընթաց
նախն մէջ զեղեցիկ առնալու
թիւն մ' այն ժամանակ եղած որոշ-
մանց պատճառ թիւնն ըլլաւ. ժողովրդի
ճանաչում թիւնները. քանի մը երկու-
կուսաբար այն ժամանակ ըրած գրաւոր
յայտարարութիւնները. այն որոշմանց
զորմաքութեամբ համար ժողովրդեան
եւ աղջկայն իմադրաց կողմէն մա-
տուցուած համարձեցութիւններն եւ
ուղեբձնը իրենց յայտարար. որք խնդ-
րոյն արարող աները մեծապէս պարզե-
ցին. Ասոր վրայ երեւոթականներէն շա-
տեր խնդիրը քաւէի դնել առաջարկե-
ցին.

Բայց որովհետեւ խնդիրը կանխա-
կա՞ւ որոշմանց գործադրութեանը
վրայ էր. եւ քաղաքական ժողովն
ներկայացուցած առաջարկութիւնն ալ
Սոյ ամառին նկատմամբ սկսած դոք-
մադրութեան պարտադանութիւնը վե-
րաբերելու. ուստի նոյն պարտադան-
ութն վրայ առաքելութիւններ երեւան
կրնայ ժողովը որոշեց վիճաբանու-
թիւնը շարունակել. եւ ժամը 10 ըլլա-
լով. յաւերժ. այսինքն երեւան նախն
թիւնները.

1867ին եկեղեցական համադրե-
ման ժողովը նկատելով որ Սոյ եւ
Աղմամարոյ արտադանալ եւ աղուաղ
վիճակն մէջ թիւններէն միայն
եւ արժանաւոր ընտրելիներ որոշեւեալն
այլ եւ այլ անկաղութեանց եւ շը-
վածութեանց առիթ կրնար ըլլալ. Բ-
րաշէր էր երեւոթական ընտրելի որոշե-
լու. ընդհանուր ժողովը ներկայացուց.
Այս որոշումն այն ժամանակ զորմաք-
ութեամբ չգտնելով եւ միջեւ հիմա
ալ անգործ մնացած ըլլալով. այս
անգամ քաղաքական ժողովը նախադ-
րեւոթականական ժողովը ըրած յանձ-
նադրութեան համաձայն Ս. Պատրի-
արք հօր հաւ խորհրդակցելով. քաղ. ք-
է բանիբուն երկուսուս ըր զիկն Սի-
այ վիճակները. որ այն անգործ թիւ-
մանակայ երբ կաթողիկոսական ըն-
տրելի որոշելու ալ եւ անոնց զոցակն
Բուրձնուր ժողովը ներկայացուց. որ-
պէս զի այն զոցակն մէջէն արժա-
նաւորագոյն ընտրէ.

Այս կէտին վրայ էր երեւոթական
հանուր ժողովն վիճաբանութիւնը.
Առաքելութիւնը եղան թէ Սիւ եւ
Աղմամար թիւններն մանաւորութեան-
ներ ըլլալով. Էնդ հանուր ժողովը զգա-
լէ կառնուլ անոնց ընտրութեանը.

այլ թիւնը որ թիւններն իրենք ընտ-
րեն. Էնդ հանուր ժողովը ընտրածը.
ըսին. ընդհանրական կրկար. եւ անկէ
առաջայնին մէջ վտանգ կը ծագի Էջ-
միւսման ամառին.

Ասոր պատասխան տուինք թէ ընդ-
հակառակն. Էնդ հանուր ժողովը ընտ-
րական միջամտութիւնը վերջ կուտայ
անոնց միջեւ հիմա բռնած ապստամ-
բական դերքին. Այն ամառները մի-
ջեւ հիմա իրենք իրենց եւ կրնայ վրայ
մնալ. այնչափ հարկը հաղարար
ժողովրդից բարոյական թշուառ-
թեան պատճառ եւ աղջկն առջեւ.
քոր գալթիկոսութեան եղած են. Է-
նդ հանուր ժողովն անոնք իր խնամոյ
եւ կրտաւարութեան ներքեւ առնելով.
կրնայ զանաք բարեկարգել. եւ Մոյր
ամառն հաւ նոր աշխատար. յարա-
րեւութեամբ կաղ. արդ թէ Հայաս-
տանեայ եկեղեցոյ միւս թիւնը կառ-
նապետի. եւ թէ Մոյր ամառն ընդհա-
րակաւ թիւնը կապահովի. Այսպէս
խորհրդէն 1867ին Համադրութեան
Էնդ հանուր ժողովները. արդ մէջ բաղ-
մութիւն Էջմիւսման երկուսուսներ
կային. եւ անոնց մէջեւ ամառն չէր
անցած թէ ամառ Մոյր ամառն ոչ ոք
քաղ. մ' ըրած կրկնային.

2. Էնդ հանուր ժողովը ընտրածն-
քն ինչպէս ընդհանրական կրնան ըլ-
լալ. քանի որ իրաւունքի ին պաշտնն
ու կրտաւարութեան ասանքը դատ եւ
ապրելու է. Էջմիւսման կաթողիկոսն
իւրեւ ամառն Հայոց ընդհանուր հայ-
րապետ կրնարու. Կայ կաթողիկոսը
մի. միայն Սոյ թիւնն համար. Աղմա-
մարոյ կաթողիկոսն ալ մի. միայն Աղ-
մարոյ կաթողիկոսն համար. եւ այս երե-
կու թիւնն ալ Թուրքիոյ հայոց միւս
ամեն թիւններն հաւ իրենք մի. եւ
նոյն Հայաստանեայց եկեղեցոյ եւ
աղջկն անգամ ամենայն հայոց ընդ-
հանուր հայրապետ պիտի ճանչեն. Էջ-
միւսման կաթողիկոսը.

Արեւելեան եկեղեցոյ գլխաւոր
մաք. կաղ. Թուրքական եկեղեցին
չորս պատրիարք ունի. ըսինք. Կ. Պո-
լսոյ. Երուսաղէմի. Անտիոքոյ եւ Աղեք-
սանդիոյ. ասոնց չորսն ալ կաթողի-
կոս են. եւ չորսն ալ աղբը Էլիւսթե-
րայց չորսն ալ կրտաւարութեան դատ
է. Կ. Պոլսոյ Պատրիարքն ընդհանրա-
կան է. որուն իրենք տիեզերական կը-
նեն. եւ բոլոր յանական եկեղեցիներ
զրաւն են. Իսկ միւսները մասնաւոր
են. այսինքն իրենց վիճակներուն վը-
րայ պարտադր են. եւ իրենց հոգե-
ւոր կրտաւարութեան ունին բայց ի-
րենցմէ միւր ընդհանրական պատրի-
արք կը ճանչեն Կ. Պոլսոյ Պատրիար-
քը. Ասով յանական եկեղեցոյ միւս-
թեան ընտ. քաղաք. Էլիւսթե. Կ. Մեր
երեւ. կաթողիկոսութիւնն ալ զգեթէ
նոյն ձեւն ու կեդրարանք կանենան
Հայաստանեայց եկեղեցոյ մէջ. քա-
ղաք առաջարկեցին. 1867 թ. համա-
դրութեան ընդհանուր ժողովը որո-
շումները դորմ աղբին.

Մեր ետեւէն խնդրան եւ մեր
ընտաներն ուրիշ ձեւերով հաստա-
ցին Սիւ. Միւրքիկոսի վարդապետ.
Փաթրիարք Եւսեփն Էջմիւսի. Ղաղա-
րական Գրիգորատուր Էֆէնայի. եւ մի
եւ նոյն առաջարկութեան ընթացքը
ուէր զոր իր խնդրեցին. բայց երեւ-
ութեաններէ ամեն զորմաք ալ քաղ-
լով թէ խնդիրը բոլորովն լուա-
ւորուած չէ. վիճաբանութեան շա-
րունակելը որոշուեցաւ. եւ ժամը
տասն անցած ըլլալուն յառաջիկայ
ուրբաթ ամառ մնաց.

Մեզու շարադրութիւնը որ քանի
ապրիլէ ի վեր գաղթած էր. այսօր
նորէն հրաւարակուիլ կ'սկսի.
Դրանք անոնք է. վէճիր խան վա-
րի յարկը թիւ 21.

ՏԱՄԱՆԻՆԵՐԸ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳԵՐՄԱՆԱԿՆ
ՎԱՐՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՐ
(Տարեկան Բիւլետեն 10-րդ)
ԵՐՐՈՐԴ ԴԻՄԱՌՈՐ ԺՈՂՈՐ
ՅՈՒՆԻՍԻ 10 ԲԵ

Բացի այս գլխաւոր ժողովը
մի. եւ նոյն օրերը կոչին նաեւ բոլոր
թիւն ամառները ժողովները. մանկա-
վարական զանազան մասնաւոր իրեն-
դիրները քննելու համար. Առնձին չէ-
քի մէջ ամառն վերաբերեալ իւր թիւ-
թեան հանդէս մ' աղ կար նմանապէս
նոյն օրերը. Ծառ կը ցուինք. որ անոնց
վրայ իւր մի չէր կրնար բաժն. յոգ-
տածին երկարութեան պատճառաւ
Ա. Ե. ցուելի է մանաւանդ. որ մեր
հրաւարակութեան թիւնը շատ քիչ կը
զրապի մեր գործներու կաթողութե-
թեանց վրայ. այնպէս որ մենք հայ-
րեան տեղերէն դուրս եղողները
զրկուած ենք նաեւ այն կարողութե-
ան. որպէս զի կրնայինք գտնել այն
մասերը նկարագրել. որոնք քիչ շատ
մեր կարծեամբ թեանց համեմատ ըլլա-
ցին. այս պատճառաւ կամ պէտք է որ
բոլոր ամառները ժողովները եւ հան-
գեքը նկարագրելի. որ քանի առաւ
նպատակէս դուրս եւ կամ պէտք է
միտնող ամառն բեւ. որպէս զի չկե-
թէ ժամանակաւ ըլլաւ Կ. Ե. Ե. Ե.
յուստմ. կրնարու ինչի. որ յոգուած
որապէս որ ամառն թիւն չունի.

Ժողովին վրայ ըստիւր ընդած
ըլլալով աւելորդ չըլլալ երկու ուրիշ
հարցման ալ պատասխանել. որոնք
նիւթի եւ թիւն հաւ ներքին կայ
ունին. նախ թէ ինչ նպատակութիւն
ունին այդ ժողովները ըստ ինքեան.
եւ երկրորդ թէ ինչ խաբար ունի
անոնց հրաւարակութեան Հայոց մամին
մէջ.

Յորժամ է արդի քաղաքակրթու-
թեան բարձրագոյն ոյրը. ի հարկէ
մի. միայն մարդկային աշխարհ
արդատաց առէ տուրեւտութեան
մէջ. եւ եթէ այս տուրեւտութեան
միջոցներն են երկրորդին. չղեկա-
ւել հեռագիրը. գրեւորութեան մանաւանդ
օրադիրները. պէտք է արդեօք ուրա-
նալ Ժողովները. որպէս որ անց մը
ունենալով այդ նպատակին ծառայե-
լու համար. Ան միայն յիշենք թէ քա-
ղաքակրթութեան երկրներուն մէջ մարդիկ
միջեւ այն ամառներէն ընտրուած տուր-
եւտութեան կարծեամբ թիւն ունին.
որ օրադիրներու առաւտութեան թեթ-
թը իրենցմէ կը համարուի. եւ այդ
պատճառաւ իրենցն ալ առնեն.
թիւն կը հրաւարակուի. որ մեծ
ժամը. կատարելագործուած մեքե-
նաներ. մարդկային զորութիւններ կը
պահանջէ. որ չէր կրնար իւր ըն-
ծալով. միջեւ որ ընկերական վի-
ճակը Հայաստանեայց քաղաքա-
կան անպիտանութեան այն յառնական
ճանապարհութեան. թէ արդիւնք մը դա-
ճաւանդի մէջ մեւս եւ երբ չունե-
նար. քանի որ նոյն պահանջն եւ կա-
րծութեան ըլլալով. իսկ եթէ իրօք պա-
հանջն ու կարծեամբ թիւնը կայ. ապա
ուրեմ փաստած կատարեալ միջոց-
ներէն մէկն է. նաեւ ժողովը. մի
օր ձեւ առնել 5000 մարդիկ կան
վարդ գաւ. 5000 մարդիկ կան
եթէ ամեն մէկը իր լաւը. միջին թը-
ւով եւ առ նաւայ. 10 մարդու. կամ
օրադիր միջոցաւ. կամ գործողի. միջո-
ցաւ. կամ բերանացի յայտնէ. Միւս
կողմէն յիշեցէք թէ կենդանի բար-
բաւ մը ինչ աղբիւր թիւն ունի կեն-
դանի մարդու մը վրայ. եւ ան առե-
նը գիւրդանելը կրկն ժողովը մը
զօրութիւնը.

Մնացելու հետեւեալ Բուսե

